

İKİNCİ BÖLÜM KARAR

Başvuru Numarası : 2013/4841

Karar Tarihi : 25/2/2015

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : Aycan ÖZDOĞAN

Vekili : Av. Abdulselam DURAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, yargılandığı ceza davasında savunmasını ana dilinde yapamaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde koruma altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 27/6/2013 tarihinde yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde, başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 24/12/2014 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

5. Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 21/3/2012 tarih ve E.2012/150 sayılı iddianamesi ile başvurucu hakkında "*PKK terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etmek, PKK terör örgütü üyesi olmak*" suçlarını işlediği iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

6. UYAP sistemi üzerinden edinilen bilgiye göre başvurucu, davanın 8/5/2012 tarihli 2. celsesinde Kürtçe savunma yapmak istediğini mahkemeye bildirmiş, ancak talebi reddedilmiştir.

7. Söz konusu celse tutanaklarının ilgili bölümleri şöyledir:

"...

SANIK AYCAN ÖZDOĞAN SAVUNMASINDA: Ben ana dilim olan Kürtçe savunma yapmak istiyorum dedi.

Sanık Aycan Özdoğan müdafisi: Müvekkilimin ana dilinde savunma yapması talebi Türkiye'nin taraf olduğu Uluslararası sözleşmelere uygundur. Bu nedenle talebin kabul edilmesini talep ederiz dedi.

İddia Makamından soruldu: Sanığın Türkçe bilmesi nedeniyle talebin reddine karar verilmesi talep olunur dedi.

Gereği Düşünüldü:

Sanığın Türkçe bildiği, sanık müdafince de, sanığın Türkçe bilmesine karşın ulusal ve uluslararası hakların kullanılması anlamında Kürtçe ifade verilmesi isteminde bulunulduğumun açıklandığı, 5271 sayılı CMK.nun 202. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6/e maddesi kapsamında tercüman bulundurulacak hallerin düzenlendiği, bu kapsamda sanık ve sanık müdafinin Kürtçe savunma ve tercüman bulundurma istemlerinin yerinde olmadığı anlaşıldığından, bu yöndeki taleplerin reddine,

Sanığın Türkçe olarak savunma yapmadığı takdirde susma hakkını kullanmış sayılacağına ihtarına oy birliği ile karar verilip tefhimle açık duruşmaya devam olundu.

SANIK AYCAN ÖZDOĞAN SAVUNMASINDA: Kürtçe olduğu düşünülen bir şeyler söyledi. Mahkemece anlaşamadı.

Sanığın hazırlıktaki ifadeleri okundu.

Soruldu: Kürtçe olduğu düşünülen bir şeyler söyledi. Mahkemece anlaşamadı.

Sanığa dosyada bulunan nüfus ve adli sicil kaydı, ev arama, yakalama el koyma tutanağı, fotoğraf teşhis tutanakları, üst arama tutanakları, doküman çözüm tutanağı, internet çıktıkları, pasaport kayıtları, polis tutanakları, gazete kupürü ve diğer tüm bilgi, belge ve beyanlar okundu.

Soruldu: Kürtçe olduğu düşünülen bir şeyler söyledi. Mahkemece anlaşamadı.

Sanık müdafinden soruldu: Bu aşamada bir diyeceğimiz yoktur dedi.

..."

8. Adana 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 31/5/2012 tarih ve E.2012/53, K.2012/76 sayılı kararı ile başvurucunun dokuz yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

9. Temyiz üzerine, Adana 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 31/5/2012 tarihli kararı, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 15/1/2013 tarih ve E.2012/10659, K.2013/802 sayılı ilamı ile onanmıştır.

10. Onama kararı başvurucuya 11/6/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

11. Bireysel başvuru 27/6/2013 tarihinde yapılmıştır.

B. İlgili Hukuk

12. 4/12/2014 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Tercüman bulundurulacak hâller" kenar başlıklı 202. maddesi şöyledir:

"(1) Sanık veya mağdur, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa; mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar tercüme edilir.

(2) Engelli olan sanığa veya mağdura, duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar, anlayabilecekleri biçimde anlatılır.

(3) Birinci ve ikinci fıkra hükümleri, soruşturma evresinde dinlenen şüpheli, mağdur veya tanıklar hakkında da uygulanır. Bu evrede tercüman, hâkim veya Cumhuriyet savcısı tarafından atanır.

(4) (Ek fıkra: 24/01/2013-6411 S.K./1. mad) Ayrıca sanık;

a) İddianamenin okunması,

b) Esas hakkındaki mütalaanın verilmesi,

üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde yapabilir. Bu durumda tercüme hizmetleri, beşinci fıkra uyarınca oluşturulan listeden, sanığın seçeceği tercüman tarafından yerine getirilir. Bu tercümanın giderleri Devlet Hazinesince karşılanmaz. Bu imkân, yargılamanın sürüncemede bırakılması amacıyla yönelik olarak kötüye kullanılamaz.

(5) (Ek fıkra: 24/01/2013-6411 S.K./1. mad) Tercümanlar, il adli yargı adalet komisyonlarınca her yıl düzenlenen listede yer alan kişiler arasından seçilirler. Cumhuriyet savcuları ve hâkimler yalnız buldukları il bakımından oluşturulmuş listelerden değil, diğer illerde oluşturulmuş listelerden de tercüman seçebilirler. Bu listelerin düzenlenmesine ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 25/2/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurunun 27/6/2013 tarih ve 2013/4841 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, ana dilde savunma hakkının kısıtlandığını, bu nedenle yargılamanın adil olmadığını belirterek, Anayasa'nın 36. maddesinde koruma altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

15. Başvurucu, kendisini ana dilinde savunmak istemesine rağmen buna izin verilmemesi nedeniyle savunma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvurucu, bu iddialarını temyiz aşamasında da ileri sürmüştür.

16. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

17. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendindeki konuya ilişkin düzenleme şu şekildedir:

“3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgarî haklara sahiptir:

...

e) Mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanmak.”

18. Sözleşme'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendi, hakkında suç isnadı olan kişinin, mahkemede kullanılan dili anlamadığı veya konuşamadığı takdirde, bir tercümanın yardımından ücretsiz olarak yararlanma hakkını güvence altına alır. Bu hak yalnızca hakkında suç isnadında bulunulan kişilere tanınmış bir haktır ve bu haktan faydalanabilmek için sanığın ödeme gücü olup olmamasının bir önemi bulunmamaktadır (B. No: 2013/725, 19/11/2014, § 48).

19. Tercüman, bir dili başka bir dil ile beyan eden, dilden dile çeviri yapan kişidir. Tercüman hakkı, hem belgelerin çevirisine hem de sözlü ifadelere uygulanır; her iki durumda da adil bir yargılama yapılabilmesi için gerekli olan çevirinin yapılması gerekmektedir. Bu hak bir duruşmada söylenen her sözcüğün ya da tüm belgelerin çevrilmesini gerektirmez; değerlendirilecek husus, sanığın hakkındaki suçlamaları tümüyle anlayıp yanıt verebilecek düzeyde olup olmadığıdır (bkz. *Kamasinski/Avusturya*, B.No: 9783/82, 19/12/1989, §§ 74, 83).

20. Ancak somut başvuru açısından çözümlenmesi gereken asıl mesele devletin yükümlülüğünün tercüman isteyen tüm sanıklar bakımından geçerli olup olmadığıdır. Bu noktada tercüman hakkının sınırlı bir hak olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Başka bir deyişle tercüman isteyen herkesin değil, adil bir yargılamadan umulan yararın sağlanması amacıyla ve yalnızca yargılamada kullanılan dili bilmeyen, anlamayan ve konuşamayan kişilere tercüman atanması bir zorunluluktur. Diğer bir deyişle, yargılamada kullanılan dili bilmeyen, anlamayan ve konuşamayan kişilerin bir tercümanın yardımına ihtiyaç duyması halinde devletin çeviri sağlama yükümlülüğü doğar.

21. Bu kişilerin böyle bir ihtiyacının bulunup bulunmadığını belirlemek davaya bakan hâkimin görevidir; hâkim, sanıkla görüştüktan sonra yargılamada tercüman bulunmamasından sanığın zarar görmeyeceğinden emin olmalıdır (*Cuscani/Birleşik Krallık*, B. No: 32771/96, 24/9/2002, § 38)

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (e) bendinin ancak mahkemede konuşulan dili bilmeyenlerin kullanabileceği bir hak getirdiğini; mahkemenin dilini “anlayan” ve “konuşan” bir sanığın, başka bir dilde, örneğin mensubu olduğu etnik dilde savunma yapabilmesi için tercümandan yararlanma talebinde ısrar edemeyeceğini belirtmektedir (*Lagerblom/İsveç*, B. No: 26891/95, 14/1/2003, §§ 61-64).

23. 5271 sayılı 202. maddesine göre, sanık veya mağdur, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsa; mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar tercüme edilir. Bu haktan, soruşturma evresinde dinlenen şüpheli, mağdur veya tanıklar da yararlanır. 5271 sayılı Kanun'un 202. maddesiyle, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmeyen şüphelilerin/sanıkların kendilerine daha iyi ifade edebilecekleri Türkçe dışındaki bir dilde savunmalarını yapabilmelerine imkân tanınmıştır. Böylece, Türkçeyi hiç konuşamayan ve anlayamayan kişiler, ana dilleri ya da

bildikleri başka bir dilde şikâyetlerini aktarabilmesi veya savunmalarını yapabilmesi sağlanmıştır.

24. Diğer taraftan, 5271 sayılı Kanun'un 202. maddesine 24/1/2013 tarihinde ilave edilen (4) numaralı fıkra ile Sözleşme'de ve AIHM içtihatlarında ortaya konan ölçütlerin ilerisine geçilerek tercüman hakkı genişletilmiştir. Yeni kurala göre, sanıkların "*İddianamenin okunması ve esas hakkındaki mütalaanın verilmesi üzerine sözlü savunmasını, kendisini daha iyi ifade edebileceğini beyan ettiği başka bir dilde*" yapabileceği hükmü getirilmiştir. Böylece "*meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilen*" sanığa da, sözlü savunmasını başka dilde yapabileme imkânı getirilmiştir.

25. Somut olayda ise başvuru, 23/2/2012 tarihinde gözaltına alınmış ve bu tarihten itibaren soruşturma evresinde Emniyette susma hakkını kullanmış, Cumhuriyet Başsavcılığında ise Türkçe savunma yapmıştır. Kovuşturma evresinde ise Kürtçe savunma yapmayı talep etmiş, ancak tercümandan yararlanma isteği reddedilmiştir. İlk Derece Mahkemesi, başvurucağın mahkemede kullanılan Türkçe dilini konuşup, anladığını ve meramını tam olarak ifade ettiğini, mensup olduğu ana dilinde savunma hakkı talebinin hukuki ihtiyaca dayanmadığını belirterek talebi reddetmiştir (§ 7). Diğer bir ifadeyle, Mahkeme, başvurucağın böyle bir ihtiyacının bulunmadığını belirleyerek, yargılamada tercüman bulunmamasından onun zarar görmeyeceğinden emin olmuştur.

26. Başvuru konusu olayda, başvurucağın, soruşturma evresinde Cumhuriyet Başsavcılığında 25/2/2012 tarihinde müdafisi huzurunda Türkçe ifade verdiği görülmektedir. Diğer yandan, yargılamanın 2. celsesinde ana dilinde savunma yapma talebinin İlk Derece Mahkemesince Türkçeyi iyi bildiği gerekçesiyle ve Anayasa'ya uygun olarak reddedildiği açıktır. Bu durumda, mahkemenin dilini "*anlayan*" ve "*konuşan*" başvurucağın, başka bir dilde savunma yapılabilmesi için tercümandan yararlanma talebinin reddedilmesinin savunma hakkını kısıtlamadığı ve dolayısıyla adil yargılanma hakkına yönelik bir ihlalin olmadığını açık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

27. Açıklanan nedenlerle, tercümandan yararlanma hakkına yönelik bir ihlalin olmadığını açık olduğu anlaşıldığından başvurucağın, "*açıkça dayanaktan yoksun olması*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle, başvurucağın "*açıkça dayanaktan yoksun olması*" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvurucağın üzerinde bırakılmasına, 25/2/2015 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Alparslan ALTAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Engin YILDIRIM